

40.

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 3. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

40.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
3. CİLT

07-11 MAYIS 2018
ÇANAKKALE

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3627-3
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No: 183-3

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Adil ZME

07-11 Mayıs 2018 tarihlerinde gerçekleştirilen
40. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu,
anakkale Onsekiz Mart niversitesi'nin katkılarıyla
gerçekleştirilmiştir.

Kapak ve Uygulama
Arel Grsel Tanıtım San. Tic. Ltd. şti.

e-ISSN: 2667-8845

Kapak Fotođrafı: *Rüstem ASLAN*
Troya renyeri 2017 Yılı Kazı alışmaları

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil zme tarafından denetlenmiştir.
Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Ankara 2019

40. ULUSLARARASI KAZI, ARAşTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU BİLİM KURULU

SCIENTIFIC COMMITTEE OF 40th INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF EXCAVATIONS, SURVEYS AND ARCHAEOOMETRY

Prof. Dr. Nurettin ARSLAN	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü Başkanı-Assos Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Rüstem ASLAN	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Troia Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Andreas SCHACHNER	(Boğazköy-Hattuşaş Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Turan TAKAOĞLU	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı Başkanı)
Doç. Dr. Olivier Can HENRY	(Labraunda Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Onur ÖZBEK	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Prehistorya Anabilim Dalı Başkanı)
Prof. Dr. Timothy HARRISON	(Tell Tayınat Kazı Başkanı)
Doç. Dr. Göksel SAZCI	(Maydos-Kilisetepe Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Marcella FRANGIPANE	(Aslantepe Kazı Başkanı)
Doç. Dr. Aslı Erim ÖZDOĞAN	(Çayönü Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Michael HOFF	(Antiocheia Ad Cragum Kazı Başkanı)
Dr. Masako OMURA	(Yassihöyük Kazı Başkanı)

ULUSLARARASI KAZI, ARAŞTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU YAYIN KURALLARI

Göndereceğiniz bildiri metinlerinin aŐağıda belirtilen kurallara uygun olarak gönderilmesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa düzeni esas alınarak;

- * Yazıların A4 kağıda, üstten 5.5 cm. alttan 5 cm. soldan 4.5 cm. sağdan 3 cm. lik bir boşluk bırakılarak, 10 punto ile, bir satır aralığı olacak şekilde, Times New Roman fontu ile en fazla 10 sayfa yazılmalı,
- * Başlık 14 punto, büyük harf ve bold olacak şekilde yazılmalı,
- * Bildiri sahiplerinin isimleri başlığın altında, sağ üstte yer almalı, alt alta sıralanmalı ve unvan kullanılmamalı,
- * Metinde ana başlıklar büyük harflerle ve italik, alt başlıklar, baş harfleri büyük ve italik olarak yazılmalı,
- * Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin “*in-situ*” italik olarak yazılmalı,
- * Metin içinde Milattan Önce gibi çok alışılmış kısıltmalar dışında kısıltma kullanılmamalı, Milattan Önce ve sonra kısaltması: M.Ö., M.S. Erken Tunç Çağı: ETÇ olarak kullanılmalıdır.
- * Bölge adlarının ilk harfleri, aynı şekilde yer, coğrafya ve kurum adlarının ilk harfleri büyük yazılmalıdır. Örneğin: Doğu Anadolu, Yakın Doğu, Avrupa, Akdeniz Bölgesi, Dicle Nehri, Ankara Üniversitesi, Türk Tarih Kurumu gibi.
- * Ölçü ve ağırlıklar m. cm. mm. lt. gr. şeklinde yazılmalı,
- * Dipnotlar metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda yazılmalı,
- * Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimleri italik yazılmalı,
- * Harita, çizim ve resimler 15 adetten fazla olmamalı, fotoğraflar JPG veya TIFF olarak gönderilmeli, gönderilen resimlerin çözünürlüğünün en az 300 pixel/inch olmalı,
- * Çizimlere (Çizim: 1), resimlere (Resim: 1), haritalara (Harita: 1) olarak alt yazı yazılmalı ve kesinlikle levha sistemi kullanılmamalı,
- * Yayım için telif anlaşması gerektiren Googleearth gibi görseller kullanılmamalı,
- * Bildirilere, ilk sayfanın altında, dipnotlardan önce bütün yazarların mutlaka isim, unvan, e-mail ve yazışma adresi yazılmalıdır.

Yayınlanacak bildiri sayısının artması, kitapların zamanında basımını güçleŐtirdiğinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en geç **1 Ağustos tarihine kadar**, yayinlar@kulturturizm.gov.tr e-mail adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve geç gönderilen bildirimler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

1. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.
2. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.
3. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.
4. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.
5. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.
6. Captions should be added to drawings (Drawing:), photos (Photo:) and maps (Map:). Plate system should not be used.
7. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.
8. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to yayinlar@kulturturizm.gov.tr until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Demet KARA, Murat AKAR Hatay Arkeoloji Müzesi Altınözü Toprakhisar Höyük Kurtarma Kazısı 2017 Yılı Çalışmaları.....	1
Murat ARSLAN, Nihal TÜNER ÖNEN 2017 Yılı Phaselis Kazı Çalışmaları	13
Hüseyin Murat ÖZGEN Adramytteion (Ören) 2017 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları.....	23
Musa KADIOĞLU, C. ÖZBİL, M. ADAK, Ö. VAPUR Ç. GENÇLER GÜRAY, Y. KILIÇ, İ. KOPÇUK 2017 Yılı Teos Kazı Çalışmaları (8. Sezon).....	45
Mustafa BEYAZIT, Yasemin BEYAZIT, Başaran Doğu GİTAL, Şuayip ÇELEMOĞLU, Alper ATICI, Hasan Hüseyin BAYSAL Kale-i Tavas (Tabae Antik Kenti) Ören Yeri ve Kavaklıpınar Mevkii Kale-i Tavas Mezarlığı Kazıları 2017	71
Mustafa BÜYÜKKOLANCI, Gülgün YILMAZ, Fuat YILMAZ, Sinan MİMAROĞLU Ayasuluk Tepesi ve Aziz Yuhanna Kilisesi 2017 Kazı ve Onarım Çalışmaları	85
Nicholas CAHILL Sardis, 2017	97
Numan TUNA, Nadire ATICI, İlham SAKARYA Burgaz (Palaia Knidos) 2017 Yılı Çalışmaları	117
Nuran ŞAHİN, Onur ZUNAL, Gülşah GÜNATA Klaros 2017	137
Nurettin ARSLAN, Caner BAKAN, Beate BÖHLENDORF-ARSLAN Eva-Maria MOHR, Klaus RHEIDT 2017 Yılı Assos Kazı Çalışmaları.....	155
Yılmaz AKKAN, Nurettin ÖZTÜRK, Mehmet KARAOSMANOĞLU 2017 Yılı Tralleis Antik Kenti Kazı ve Restorasyon Çalışmaları.....	173

Osman DOĞANAY, Bülent İŞLER, Hatice KÖRSULU Nesrin AYDOĞAN İŞLER Tyana Kazısı 2017 Yılı Çalışmaları	185
Ömer ÖZYİĞİT 2017 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları.....	207
Önder İPEK, Emine SÖKMEN Örükaya Arkeolojik Kazı ve Araştırma Projesi 2017 Yılı Çalışmaları.....	225
Roland R.R. SMITH Aphrodisias 2017	239
Remzi YAĞCI, Davut YİĞİTPAŞA Soloi Pompeiopolis Kazıları 2017	265
Rafet ÇAVUŞOĞLU, Hanifi BİBER, Sinan KILIÇ Hakan YILMAZ Van Çavuştepe Kalesi ve Urartu Nekropolü 2017 Yılı Çalışmaları	275
Armağan ERKANAL, Rıza TUNCEL, Gizem ALPARSLAN 2017 Yılı Panaztepe Kazısı Sonuçları	297
Rüstem ASLAN Troya Örenyeri 2017 Yılı Kazı Çalışmaları.....	313
Scott BRANTING, Sevil BALTALI TIRPAN, Joseph LEHNER, Dominique LANGIS-BARSETTI, Tuna KALAYCI, Yasemin ÖZARSLAN, Nilüfer YÖNEY, Burak ASİLİSKENDER, Sarah R. GRAFF, Lucas PROCTOR, Paige PAULSEN Kerkenes 2017	333
Sema ATİK KORKMAZ Letoon 2017	351
Sema DOĞAN, Ebru Fatma FINDIK, Vera BULGURLU Demre/Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Kazı, Koruma ve Onarım Çalışmaları-2017	365
Serdar AYBEK, Onur GÜLBAY, Burak ARSLAN, Yılmaz BALIM 2017 Yılı Metropolis Arkeolojik Araştırmaları	381

K. Serdar GİRGİNER, Özlem OYMAN-GİRGİNER, M. Furkan TUFAN, M. Cem FIRAT, Ayça GERÇEK, Orkun H. KAYCI, Hakan GERÇEK, Erkan DÜNDAR 2017 Yılı Tatarlı Höyük Kazısı Sonuçları	397
Sevinç GÜNEL Çine-Tepecik Höyüğü 2017 Yılı Kazıları	415
Şahin YILDIRIM Satala 2017 Yılı Kazı ve Araştırma Çalışmaları	429
Şahin YILDIRIM, Edward DANDROW, Lana WILLIAMS, Ali BORA, Peter SINELLI Tios-Tieion 2017 Yılı Kazı Çalışmaları.....	437
Şevket DÖNMEZ, Aslıhan YURTSEVER BEYAZIT, Salih KAYMAKÇI, Burçin ADISÖNMEZ, Fidane ABAZOĞLU Oluz Höyük Onbirinci Dönem (2017) Çalışmaları	449
Şükrü ÖZÜDOĞRU Kibyra 2017 Yılı Çalışmaları.....	463
Taner KORKUT, Çilem UYGUN, Bilsen ÖZDEMİR Tlos 2017 Kazı Etkinlikleri	471
Timothy P. HARRISON, Elif DENEL, Stephen BATIUK Tayinat Höyük Kazıları, 2017.....	483
Timur DEMİR, Makbule EKİCİ Yenice Höyük 2016-2017 Yılı Çalışmaları	503
Tunç SİPAHİ Eskiyapar Höyük 2017 Yılı Kazısı	521
Turgut Hacı ZEYREK, Ali Nadir ZEYREK Kastabala Kazı Çalışmaları 2017.....	537
Umut ALAGÖZ Kırıkkale Delice İlçesi Elmalı Köyü Mozaik Kazı Alanı	547
Ünsal YALÇIN, Önder İPEK, Gönül YALÇIN, Hamza EKMEN Derekutuğun 2017 Kazı Çalışmaları	557

Vecihi ÖZKAYA, Feridun S. ŞAHİN Körtik Tepe 2017 Kazısı	575
Vedat KELEŞ, Hasan Ertuğ ERGÜNER, Hasan KASAPOĞLU, Ersin ÇELİKBAŞ, Kasım OYARÇİN, Hazar KABA, Alper YILMAZ, Büşra Elif KASAPOĞLU, Michael Deniz YILMAZ, İsmail AKKAŞ, Enver AKIN Parion 2017 Sezonu Kazı, Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları	595
B. Yelda OLCAY UÇKAN, Gökçen Kurtuluş ÖZTAŞKIN, Öğül Emre ÖNCÜ, Seçkin EVCİM, Muradiye ÖZTAŞKIN Olympos Kazısı 2017 Yılı Çalışmaları.....	617
Yusuf ALBAYRAK Şanlıurfa Kale Eteği Nekropolü 2015–2017 Yılları Kazı ve Temizlik Çalışmaları	639
Yusuf ALBAYRAK Soğmatar Nekropolü 2017 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları.....	651
Ersin DOĞER, Yusuf SEZGİN, Mesut EROĞLU Baykal BAŞDEMİR Aigai 2016–2017 Yılları Çalışmaları.....	669
S. Yücel ŞENYURT, Atakan AKÇAY, A. Emirhan BULUT, Umut ZOROĞLU, Leyla YORULMAZ, S. Okan AKGÖNÜL Kurul Kalesi 2017 Yılı Kazı Çalışmaları	691
Zeliha DEMİREL GÖKALP, A. Ceren EREL, Nikos TSIVIKIS, Hasan YILMAZYAŞAR Amorium Kazıları 2017.....	713

TİOS-TIEİON 2017 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

Şahin YILDIRIM*
Edward DANDROW
Lana WILLIAMS
Ali BORA
Peter SINELLI

2017 yılı Tios-Tieion kazı çalışmaları T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletme Merkez Müdürlüğü ile T.C. Zonguldak Valiliği, İl Özel İdare Müdürlüğü'nün destekleri ile gerçekleştirilmiştir. Tios-Tieion 2017 yılı kazı çalışmaları antik kentin kuzeyinde yer alan akropolis, antik

* Doç. Dr. Şahin YILDIRIM Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi, Bartın/TÜRKİYE, sahin.yildirim@live.com
Dr. Öğr. Üyesi, Edward DANDROW, University of Central Florida, Department of History, Florida, USA.
Doç. Dr. Lana WILLIAMS, University of Central Florida, Department of Anthropology, Florida, USA.
Dr. Öğr. Üyesi Ali BORA, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi, Bartın/TÜRKİYE.
Doç. Dr. Peter SINELLI, University of Central Florida, Department of Archaeology, Florida, USA.
Sağladıkları destekten ötürü T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletme Merkezi Müdürlüğü'ne, Zonguldak Valileri Sayın Ali Kaban ile Ahmet Çınar'a, Zonguldak İl Kültür ve Turizm Müdürü Zekai Kasap, Emekli Şube Müdürü Kürşat Coşgun ile Karadeniz Ereğlisi Müzesi Arkeoloğu Ünver Göçen'e teşekkür ederiz. 2017 Tios-Tieion kazısına katılan ekip; Yrd. Doç. Dr. Şahin Yıldırım, Karadeniz Ereğlisi Müze Müdürü Arkeolog Ahmet Mercan, Dr. Edward Dandrow, Arkeolog Ünver Göçen, Dr. Öğr. Üyesi Fethi Ahmet Yüksel, Dr. Öğr. Üyesi Bülent Öztürk, Dr. Öğr. Üyesi Ali Bora, Doç. Dr. Fatma Bağdatlı Çam, Dr. Öğr. Üyesi Peter Sinelli, Doç. Dr. Lana Williams, Arkeolog ve Sanat Tarihçiler; Gürcan Laçın, Sercan Akın, Ledio Hysi, Ali Kıpıramaz, Kübra Ceylan, Eda Kayaçılar, Duygu Bölük, Özlem Bilgin, Restoratör ve Mim. Ayşe Adıgüzel, Restoratör, Mim. Öğr. Kumru Ön, Gamze Uçan, Yağmur Kiser, Cansu Türkaslan, Öğrenciler; Tayfun Alsan, Tuğba Köylü, Carolina Baez, Jordan Bethea, Walter Napier, Bryce Forgue, Austin Wojkiewicz, Rachel Rothstein Safra, Kimberly Batres, Adam Biernaski, Carolina Baez, Michelle Txarola'dan oluşmuştur.

kentin doğu nekropolü ve antik liman sahasında su altı çalışmaları şeklinde yürütülmüştür.

I- AKROPOL I. TERAS

Akropolün doğusunda bulunan I. terastaki kazı çalışmaları 15.07.2017 tarihinde başlatılmış ve 31.08.2017 tarihinde sonlandırılmıştır (Resim: 1).

2017 yılı kazı sezonu esnasında; 5/24-2, 5/24-3, 5/24-4, 5/24-5 temizlik , 5/25-6 açmaları olmak üzere toplamda 4 açmada kazı çalışması yapılmıştır. Ayrıca alanın genelinde temizlik çalışmaları yürütülmüştür. Açmalar 5x5 m. olarak kazılmıştır.

Doğu sektörde çalışmalara ilk olarak alanın güney bölümünde yer alan 5/24-2 açmasıyla başlanmıştır. 2016 yılında açılan 3x3 m. açılan sondaj neticesinde Hellenistik tabanın 73.36 kotunda bir kısmı ortaya çıkarılmıştır. 2017 yılında devam eden çalışmalar neticesinde tabanın alanın doğusuna devam ettiği görülmektedir. Bu pembe taş taban örgüsü Helenistik tabanı desteklemek için mi yoksa su tahliyesi veya ayrı bir yapıyla bağlantısının olup olmadığı netleşmek için çalışmalar sürdürülmüştür (Resim: 2).

Taban, pembemsi kumtaşı plaka ve farklı ebatlarda kısmen düzgün taşların kullanılması ile oluşturulmuş olup bağlayıcı malzeme olarak toprak kullanılmıştır. Taban üzerinde yoğunlukla Helenistik Döneme tarihlendirilen seramik parçalarına ulaşılmıştır. Tabanın yanı sıra taban döşemesinin uzunluğu 428 cm mevcut genişliği ise 214 cm.dir. Duvar farklı ebatlarda pembemsi kumtaşından plakaların kullanılması ile oluşturulmuş olup olasılıkla erken dönemlerde sokak olarak kullanılmış, olma olasılığı bulunmaktadır. 5/24-3 ve 5/24-4 açmalarında yürütülen çalışmalarda kuzey dış sıra dayandırılmak sureti ile Ortaçağ mekanlarının yapıldığı belirlenmiştir. Bu yıl ki çalışmalarda belirlenen alanlar da 5/24-3 ve 5/24-4 açmalarının bulunduğu alanlarda bitkilerin temizlenmesinin ardından kazı çalışmaları eş zamanlı olarak başlatılmıştır.

Açmanın kuzey doğu ve kuzey batısında iki mekan duvarı tespit edilmiştir. Bu duvarlar kuru duvar tekniğinde inşa edilmiştir. Duvarlarda bağlayıcı

olarak ise toprak kullanılmıştır. Kuzeydoğu duvar kalınlığı 1.04 cm. olup üst kot 74.41, alt kısım 73.73 kotundadır. Kuzeybatı duvar kalınlığı 76 cm. olup doğu yüzünde 73.96 kotunda yanık tabakasından oluşan bir Bizans Dönemi seramik fırını kalıntısı bulunmuştur. Açmanın güneyinde 54 cm. duvar kalınlığına sahip bir mekan duvarı açığa çıkarılmıştır (Resim: 3).

Seramik Fırını

Mevcut durumuna göre yaklaşık 1.80 cm. iç çapında olan seramik fırını, 1.70 cm. yüksekliğe sahiptir. Sıkıştırılmış topraktan yapılmış taban zemini 74.33 kotundadır. Fırının içerisinden çok sayıda Bizans Dönemine tarihlendirilen seramik parçaları bulunmuş, az sayıda Roma seramiği de tespit edilen buluntular arasındadır. Fırın içinde yoğunluklu olarak 12-14. yüzyıllara tarihlendirilen sırlı seramikler bulunmuştur, mekanın geç dönem yapılaşması hakkında fikir vermektedir. Boyutları 10 ile 56 cm. arasında değişen birbirinden farklı taş malzemeler ile inşa edilmiş olan fırının, güney doğu duvarında kaplardan akan sırlar tabaka halinde görülmektedir.

Fırın içerisinde yürütülen kazılar sırasında çok sayıda taş eser ile mermer döşeme ve *opus sectile* parçalarına ulaşılmıştır. Ortaya çıkarılan taş eserler, akropolün batısında bulunan restorasyon çalışmalarının halen devam ettiği Kili-se A yapısında tespit edilenler ile aynıdır. Bunlar; mermerden yapılmış Attika tipi sütun kaidesi, kırık sütun gövdesi, kapı ve pencere söveleri ile iki yüzü koç başı bezemeli *bukranion*dan oluşur.

Fırın içerisinde yoğun bir şekilde ele geçen mermer eserler ve fırın tabanındaki yoğun kül izleri, seramik fırınının işlevini yitirdikten bir müddet sonra kireç ocağına çevrildiğini düşündürülen bulgular olarak yer almaktadır. Taş eserlerin, mermer toplu ve düzenli olarak bulunması önemlidir. Bu açmada çalışmalar 73.55 kotunda son bulmuştur.

Açma içerisinde bulunan seramik parçaları 1. tabakadan 2. tabakaya kadar yoğunlukla Bizans Dönemine tarihlendirilmektedir. Bunların büyük bölümü 12-14. yüzyıl seramikleridir. Tabana 4. tabakaya doğru inildikçe, Roma Dönemi seramikleri yoğunlaşmış, 5. tabaka Helenistik ve 6. tabaka olarak değerlendirildiğimiz 73.55 kotunda da az sayıda Arkaik Dönem seramik parçaları tespit edilmiştir.

Çalışmalar sonucunda elde edilen buluntulardan da yola çıkarak fırın önünde yer alan bu mekanın bir mutfak yapısı olabileceği düşünülmektedir. Genel itibari ile üst katmanlarda yer alan Ortaçağ yapılaşmaları, tabana doğru inildikçe Roma ve Helenistik Dönem katmanlarını bozmuştur. Ulaşılan eserler 1. tabaka haricinde karışık halde bulunmuştur. Yoğun olarak bulunan çatı kiremiti parçalarının üç farklı tipte tespit edilmesi, üst örtünün farklı dönemlerde ki kullanımı hakkında bilgi vermektedir. Akropolün kuzeyinde bulunan 5/24-4 açması, arkaik mekanının batısın da yer almaktadır. Bu mekandaki kazı çalışmaları, alanda yer alan bitkilerin temizlenmesinin ardından başlatılmıştır.

Açmanın kuzeyinde tıpkı 5/24-3 açmasında olduğu gibi doğal afetler sonucunda kaymalar meydana gelmiştir (Resim: 4). 2016 yılındaki çalışmalara paralel olarak buluntular arasında yoğunlukla Bizans dönemine tarihlenen seramik eserlere ulaşılmıştır. Bunun yanında korozyona uğramış bronz sikke, çivi ve metal objeler ile cam parçaları tespit edilen eserler arasında yer almaktadır.

Ceneviz Savunma Yapısı

Daha sonraki çalışmalarımız 5/24-5 açmasında devam etmiştir. 2016 yılında ortaya çıkarılan ve Ceneviz Dönemine tarihlendirilen bir savunma yapısı uzantısı olarak değerlendirilen sektörde çalışmalar yürütülmüştür. Üst noktada 73.75 m. ve alt noktada 73.24 m. kotunda olan moloz taşlar düzenine dokunmadan mevcut yapıyı koruyarak taş kontürleri belirgin hale getirilmiştir. 5/24-5 Açmasındaki çalışmalar sonrasında 5/24-6 alanına devam edilmiştir. Akropol I. terasın ortasında bulunan bu Ceneviz savunma yapısı, düzensiz moloz taşlarla oluşturulmuş bağlayıcı madde olarak kireç harcı kullanılmıştır (Resim: 5). Burada iki mekandan oluşan bir yapı söz konusudur. 2014 yılında birinci mekanda alt kotlarda yapılan temizlik çalışmalarında burada bulunan parçalanmış haldeki *pitthos*, birinci mekanın bir depo işlevi gördüğünü düşündürmektedir. İkinci mekan ise bu yıl tamamen açılmış olup zemin kotlarında oldukça kalın bir yangın tabakası bulunmaktadır. Bu Ceneviz Dönemine tarihlendirilen savunma yapısı kalıntısı M.S. 13. ve 14. yüzyıllarda büyük bir tahribata uğrayarak yakılmış ve yapının temel seviyesine kadar bütün beden duvarları yıkılmıştır.

Roma Dönemi Sarnıçı

Ceneviz Dönemi bu savunma yapısında derinleştirildiğinde 74.32 kotun da başka bir yapıya ait bir duvar aksı tespit edilmiştir. Bu duvar iç kısımdan sıvalı olması ve derin olması sebebiyle bir sarnıç yapısı olarak nitelendirilmiştir. Sarnıç, Ceneviz savunma yapılarının temel çalışmaları esnasında tahribata uğramıştır (Resim: 6). Yapı içerisinde yoğun moloz döküntü görülmektedir. Sarnıç tabanında yürütülen kazı çalışmalarında çok sayıda M.S. 2 ve 3. yüzyıl seramik buluntuları ile karşılaşmıştır. Bu sarnıç yapısındaki çalışmalar 2018 yılı içerisinde devam ettirilecektir.

II- DOĞU NEKROPOLÜ

2017 yılında kazı çalışması yapılan alanlardan birisi de defineciler tarafından sürekli bir şekilde tahribata uğrayan bir Geç Roma mezarlığı şeklinde olan doğu nekropolüdür. Bu alandaki çalışmalar Doç. Dr. Lana Williams ile Yrd. Doç. Dr. Ali Bora tarafından yürütülmüştür. Yaklaşık 20 gün süren çalışmalar sırasında üç adet kiremit mezar ve bununla bağlantılı iskeletler ortaya çıkarılmıştır (Resim: 7).

20017 yılında kaçak kazı yapılan alanlarda çalışmalara ağırlık verilmiştir. Antik kentin doğu sınırını oluşturan bu alan doğuda *Billaos* Nehri ile sınırlanmaktadır. Tios-Tieion antik kentinin Roma ve Geç Roma Dönemi mezar popülasyonuna ait bulgular kentin doğu nekropolünde yer almaktadır. Bu alanda toplamda 4 adet sondaj açılmıştır. Çalışmalar öncesinde yüzeyde bulunan ve kaçak kazılar neticesinde ortaya çıkarılan kırılmış haldeki çatı kiremitleri ile tahrip edilen mezarlar belgelenmiştir.

Alanın ilk halinin fotoğraflanarak belgelenmesinin ardından kazı çalışmaları 1. No.lu sondajda başlatılmıştır. Sondajın ölçüleri 3x3 m.dir. Yüzey tabakasının kaldırılmasıyla bu alandaki çalışmalara başlanılmıştır.

Çalışmaların ilerlemesiyle birlikte hafif killi bir katmana geçilmiştir. Bu killi katman mezarın üzerini örtmesi bir sistematik durumu da ortaya koymaktadır. Kiremitle çevrelenen mezarlar aralardaki boşluklar kille sıkıştırılarak su akışkanlığı kesilmiştir. Ayrıca katman içerisinde yer, yer kemik parçaları da görülmektedir. Herhangi bir emareye rastlanılmadığı için açma sonlanmıştır

Açmanın sonlanması ardından sondaj 2 ye geçilmiştir. 3x3 m. ölçülerinde açılan 2. sondajda yüzey toprağının kaldırılmasının ardından insan kemiği parçaları tabakada dağınık bir şekilde ortaya çıkarılmıştır. Kazı çalışmalarının ilerlemesiyle 2 parça kiremit ile 1 adet pelvis kemiği görülmüştür.

Sondaj 2'deki kalıntıların fotoğraflanarak belgelenmesi ve çiziminin yapılmasının ardından Sondaj 3'e geçilmiştir. Burada da yüzey toprağının kaldırılmasının ardından parçalar halinde insan kemikleri gözlenmiştir. Daha sonrasında bir dizi halinde dik ve yatay pozisyonlarda kiremit akslar gözlenmiştir. Etrafı ise yoğun kil katmanla çevrili olup geçirgenliği en aza indirmek için sıkıştırılmıştır.

İlerleyen çalışmalar neticesinde bu mezarda iki iskelet olduğunu görüldü. Bir biriyle kotlarının farklı olası farklı zaman dilimleri arasında gömüldüğünü göstermektedir. Basınçtan dolayı kafatası kemiklerinde kırıklar oluşmuştur.

Sondaj 4'te ise önemli bir kalıntı ile karşılaşılmamıştır. Mezarlarda herhangi bir buluntu yoktur. Bu alandaki çalışmalara gelecek kazı sezonunda da devam edilmesi planlanmaktadır.

III. SUALTI ÇALIŞMALARI

Tios-Tieion antik kentinin gelişmesinde çok önemli bir yere sahip olan antik liman, büyük olasılıkla Bizans Döneminin sonlarına doğru meydana gelen bir depremin ardından kullanılamaz hale gelmiştir. Gerek uydu fotoğrafları gerekse de bu bölgede yürütülen su altı çalışmalarının gösterdiği kadarıyla deprem sonrasında meydana geldiği düşünülen bir tsunami neticesinde, antik limanın kuzeyinde yer alan büyük dalgakıran tahrip olmuş ve böylelikle antik liman, *Billaos* Nehri'nin getirdiği alüvyonlar ve dalgaların getirdiği kumlarla dolarak işlevini yitirmiştir.

Aşağı şehrin en önemli yapılarından birisini antik liman oluşturmaktadır. Antik liman çevresinde ve denizde yürütülen çalışmalarda Karadeniz'in en iyi korunmuş rıhtımı ortaya çıkarılmıştır (Çizim: 1).

Üç dalgakıranı bulunan antik limanın kuzeybatıdaki dalgakıranı diğerlerine oranla daha küçük boyutludur ve özellikle lodos rüzgarıyla meydana gelen dalgalardan limanı korumak için meydana getirilmiştir. Yaklaşık olarak 150 m. uzunluğunda, 50 m. genişliğindedir ve kuzey uca doğru daralan bir

forma sahiptir (Resim: 8).

Limanın güneybatı yönüne doğru uzanan iki dalgakıranından kuzeyde bulunanı, 560 m. uzunluğunda 60 m. genişliğindedir ve limanı kuzey rüzgarlarına karşı korumaktadır. Güney dalgakıranı ise antik limanın girişini oluşturmakta olup 10-15 m. arasında değişen duvar kalınlığı ile diğerlerine oranla daha incedir. Antik limanın planını bu üçüncü dalgakıran belirler. Bu dalgakıran eliptik bir forma sahip olup, kadar gemilerin dalgalardan etkilenmemesi amacıyla bütün liman hattını çevreler. Güney dalgakıranının liman caddesinin güney doğu ucu antik tiyatro ile son bulur. Antik liman, liman caddesi ve tiyatronun M.S. 2. yüzyılın başlarında birlikte planlanarak inşa edildikleri anlaşılmaktadır.

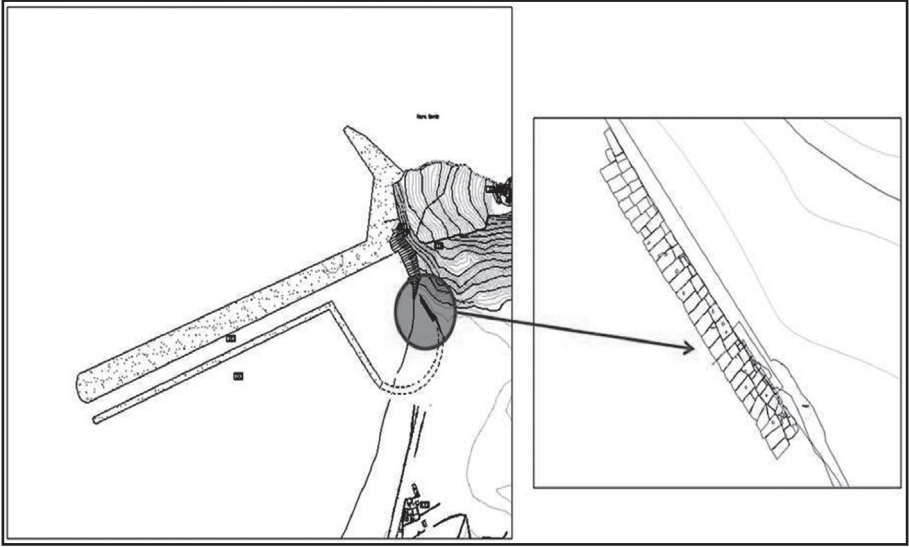
2017 yılında sualtında yürütülen çalışmalarda antik liman ve çevresinde günümüze kadar gelmiş 7 gemi batığı ile karşılaşılmıştır. Geç Hellenistik Dönemden başlayarak Orta Bizans Döneminin sonlarına kadar uzanan bu batıklardan Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilen biri hariç diğerlerinin hepsinin ahşap aksamaları oldukça kötü durumdadır. Bazı batıkların yerlerini ise sadece demir çıparları ile kargosuna ait *amphoralar* belirlememizi sağlamıştır. Bulunan çıparlar Roma ve Bizans dönemlerine tarihlendirilmektedir.

Ele geçirilen *amphoraların* önemli bir bölümü şarap ve zeytinyağı *amphoralarıdır*. Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine tarihlendirilen çok sayıda *amphora* batıklar çevresinde bulunmuştur. Bulunan batık gemilerin hepsinin kargo gemileri olduğu çevrelerinde bulunan çok sayıda *amphoralardan* anlaşılmaktadır (Resim: 9).

Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilen bir batıkta ise mimari yapı elemanları bulunmaktadır. Bu batıkta yedi adet arşitrav-friz bloğu çevreye dağılmış bir şekilde deniz tabanında bulunmaktadır. Bu batık üzerinde 2018 yılında sualtı kazıları gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Antik liman çevresinde hem karada hem de sualtında gerçekleştirilen çalışmalar, antik kentin önemini gözler önüne sermektedir. İlerleyen yıllarda burada yürütülecek çalışmalar, Karadeniz arkeolojisi için oldukça büyük önem taşımaktadır.

Tios-Tieion 2017 yılı çalışmaları 31.08.2017 tarihinde sonlandırılmıştır.

Çizim 1: Kentin Roma Dönemine tarihlendirilen antik limanı ve limana ait dalgakıranlar.

Resim 1: Akropol I. terasda Arkaik Dönem'den Beylikler Dönemine kadar görülen yapı kalıntıları.

Resim 2: Hellenistik Döneme tarihlendirilen pembe kireçtaşı taban.

Resim 3: Orta Bizans Dönemine tarihlendirilen seramik fırını kalıntısı.

Resim 4: Akropol I. terasta görülen toprak kayması izleri.

Resim 5: Ceneviz Dönemine tarihlendirilen savunma yapısı.

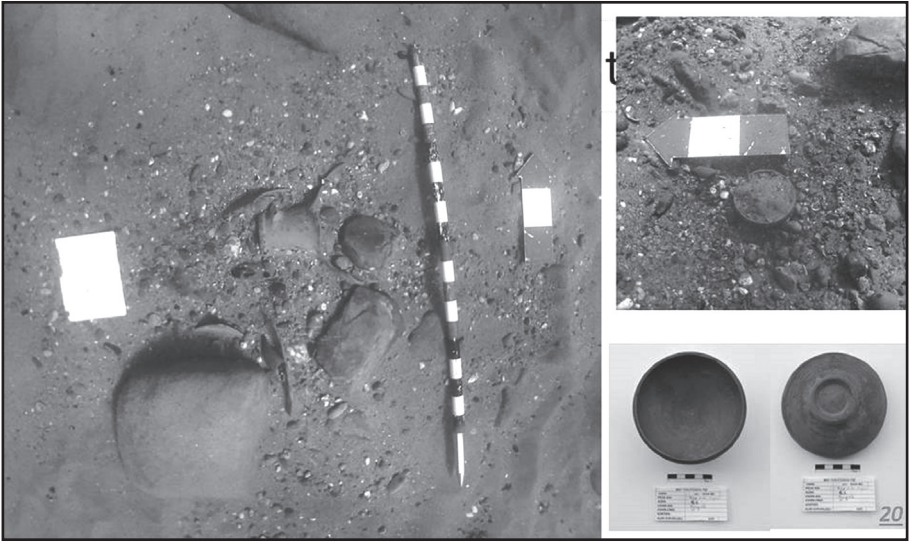
Resim 6: Roma Dönemine tarihlendirilen sarnıç yapısı.

Resim 7: Kentin Doğu nekropolünde ortaya çıkarılan ve Geç Roma Dönemine tarihlen-
dirilen basit kiremit mezarlar.

Resim 8: Antik limana ait mendirekler ve batmetrik deniz dibi haritası.

Resim 9: Antik liman çevresinde ortaya çıkarılan batık gemilerde bulunan *amphora* kalıntılarının görünüm.

ISSN 1017-7655

9 771017 765008